List 6.

NOVICE

Tečaj XXXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 6. februarija 1878.

Obseg: Petero rastlinam potrebnih življejev. — Kako naj se položijo panjovi v čebelnjaku? — Gospodarske zadeve. — Rožna dolina Kazanliška. — Se li dá Turek prestvariti v omikanega človeka? — Turki pred Dunajem leta 1529. (Dalje.) — Dualizem v številkah. — Dve nemški knjigi z ozirom svojim na slovanstvo. — Pred nebeškimi vrati. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Petero rastlinam potrebnih življejev.

Ti življeji so rahla prst, svitloba, gorkota, mokrota (vlage) in zrak.

Rastlinam je treba:

1. Prstí. Prst, v kateri rastline rasti morejo, mora rahla biti; da bo prst (zemlja) rahla, jo je treba kopati ali orati. Zemljo, v katero hočemo žito sejati, ali jo s kakimi drugimi sadeži obsaditi, je treba večkrat preobrniti, premešati in zdrobiti, da zrak, solnčna gorkota, mraz, mokrota (vlaga) va-njo more, da se redivne rečí v nji obudijo, škodljiv plevel pa zatere. Čem večkrat se njiva prekoplje ali preorje, tem boljše je; sosebno če se to delo pred zimo zato storí, da zemlja zmržne, po zmrzlini razpade, in se snežene vode globokeje napije: poleti pa da jo solnce prepeče. Predno se va-njo kaj vseje, se mora spet prekopati, preorati, dobro zrahljati in zdrobiti, da se seme lože va-njo spravi, z brano zavleče, da kalí, raste, in da se koreninice lože po nji razlezujejo. — Kako koristno je rahljanje zemlje rastlinam, se lahko prepričamo po tistih rastlinah, katere je treba večkrat okopati. Tako vidimo, da si zelje, krompir, koruza, repa po okopanju brž pomagajo in lepše rastejo. — Zemlja se mora rahljati, da za rastline, katere v njo sejemo, redivna postane; zakaj s prekopanjem ali s preoranjem pride spodnja zemlja na vrh, katera je od prejšnjih pridelkov izmolzena, izpita, povžita in tedaj manj rodovitna, povrhna pa, ki je na zraku rodovitniša postala, pride spodej, da korenine novega sadú potrebni živež dobé. Povrhna prst, ki je najbolj spočita, najmanj izmolžena, pride po oranji spod, da korenine novič vsejanih rastlin v nji živež najdejo.

2. Rastline potrebujejo tudi svitlobe. Nobena rastlina bi v črni temi, ako bi jo v najboljšo prst sejali ali vsadili, prav ne rastla; to vidimo pri repi in krompirji, kakošne krive, zvite, blede cime ali kalice v temnem hramu delata. Brez svitlobe bi rastline ne bile zelene, cvetlice bi brez svitlobe, brez solnca, razne barve, s katerimi so okinčane, in s katerimi nas zveselujejo, zgubile, in bi navadnega duha ne imele. Skušnja uči, da rastline v odsolnčnem kraji, v senci, če jim kako poslopje, kako košato drevo senco dela, ali ne dozorijo ali pa slabši sad naredé. To vidimo sosebno pri grozdji, pa tudi pri drugem sadu in žitu; in le malo rastlin je, da bi senco ljubile.

3. Solnčna gorkota. Da solnčna gorkota rastlinam pomaga, mora zemlja, v kateri imajo rastline rasti, zrahljana biti; trdo potlačene zemlje solnčna gorkota ne more ne predreti, ne do korenin rastlin priti. Gorkota pa mora rastlinam primerna biti; prevelika bi rastline preveč posušila, celó sežgala; če bi pa premalo gorkote bilo, bi pa sok v nji se strdil, vstavil ali celó zmrznil, in vsa rast bi nehala, rastline bi poginile. Zmrznjeni sok potrebuje več prostora, razžene svoje posodice, da rastline, kakor je posebno pri trtah znano, razpokajo in pomrjó. Ker pa gorkota po vseh krajih ni enaka, in tudi vse rastline enake gorkote ne potrebujejo, in ker tudi ni dežele na svetu, da bi vsega rodila, česar človek potrebuje, mora umen kmetovalec tudi gorkoto in podnebje svojega kraja poznati, da vé, kakošno vreme je tam navadno, katero stopinjo gorkota doseže, kedaj se začne, koliko časa trpí, kedaj mraz nastopi, da se ne bo s takimi rastlinami ali sadeži pečal, kateri niso gorkoti njegovega kraja primerni, in od katerih bi malo ali nobenega dobička ne imel.

4. Rastline potrebujejo tudi mokrote (vode). Vse, kar po vrhi zemlje črnega vidimo, je gnojic ali gnjilovec; ali ta gnojic rastlinam v živež ne more služiti, dokler ga zrak po gorkoti in mokroti popolnem ne zmene in ne raztopí. Rastline, ki iz maternega mleka izrastejo, kakoršnega jim je sama v seme dala, potrebujejo zdaj v svojo rejo in rast vode, v kateri raztopljeni gnojic po koreninicah srkajo. Rastlinam je v vodi raztopljen gnojic, ki jim ga voda ali zrak pripelje, edini živež; ako jim tega zmanjka, kar brž poginejo, ker se ne morejo kot živali na drugo mesto premakniti in živeža si iskati. Čeravno rastline po perji, in po vsem, kar je na njih zelenega, veliko živeža na-se vlečejo, jim vendar voda, ki jo po koreninicah srkajo, še veliko več v rejo pripomore, ker voda jim raztopljen sok in drugih v njih rejo potrebnih solí pripeljuje. Rastlinski sok je večidel vodén in ima v sebi vsega, česar rastline potrebujejo. Vodo dobivajo rastlinske koreninice po deževji ali po ponočnih rosah.

Da pa rastline morejo živeti, rasti in obroditi, potrebujejo še posebno

5. zraka, brez katerega kakor ne človek, ne živali, tako tudi rastline živeti ne morejo, akoravno bi v zemlji dovolj dobrega in redivnega živeža imele. Rast-

line po perji, listji in steblu dihajo. Če bi rastline v majhen kotič zaprli, bodo zrak, kar ga je v zaprtem kraji, kmalu povžile, potem bodo začele hirati, bodo venele in pomrle. Če ovenjenim zrak spremeniš, bodo spet oživele. Torej rastline ne smejo biti v otišji, da bi se jim zrak spreminjati ne mogel, in zatorej so jim pohlevni vetrovi jako koristni. Če hočemo, da se bodo rastline dobro ponesle, se mora vse to odpraviti, kar vetrovom brani, do njih priti.

Gospodarske skušnje.

Kako naj se pozimi položijo panjovi v čebelnjaku?

Sploh je navada pri nas — piše neki čebelorejec v „Landw. Salzburger Monatsblätter" — da so panjovi v čebelnjaku tako položeni, da zadej nekoliko više ležijo, češ, da se v panju nabrana vlaga pri žrelu lože izteka. To pa je po mojih skušnjah napačno v zimskem času zato, ker vlaga pri žrelu lahko zamrzne in se v tako zaprtem panju čebele lahko zadušijo. Že celó malo sreža ali ledú pri žrelu pa je čebelam škodljivo zato, ker morajo čez to zmrzlino se plaziti, kedar o lepem vremenu pozimi iz panja letijo se očedit, kajti za tega del lahko otrpnejo. Moj svet je tedaj ta, naj se panjovi pozimi v čebeljaku tako položijo, da so na vzad nagnjeni. V zadnjem delu panja nabrana vlaga čebelam nikoli ne škoduje, žrelo pa ostane zmirom suho.

Gospodarske zadeve.

Iz Štajarskega.

* *Državno kobilstvo v Piberu ima nehati.* Ministerstvo poljedeljstva v predlogi, zbornici poslancev izročeni, pravi, da veliki stroški tega kobilstva niso v nobeni primeri s tem, kar se ondi žebet rodí, — da tudi kraj ni pripraven za kobilstvo in druzega več. — Družba za povzdigo konjereje na Štajarskem pa se ustavlja temu, kar ministerstvo hoče, in je zbornici poslancev 5. dne u. m. izročila prošnjo, naj ne pritrdi prestanku Piberskega kobilstva, kajti če ima to kobilstvo res raznotere pomanjkljivosti, se dadó te odpraviti, — če ministerstvo namerava namesti Piberskega kobilstva troje novih ustanoviti, zadenejo državo še veči stroški, in če se težko konjsko pleme, ki se izreja v Piberu, preselí v Radovec v Galicijo, uniči to blagó, ki se je veliko let v Piberu izrejevalo.

* *Poljske miši* delajo na Štajarskem v več krajih toliko škodo, da je glavni odbor družbe kmetijske ukrenil, v natisu poduk razposlati občinam po okrajnih zastopih, kako se ubraniti tej nadlogi, kajti delati je treba tù z združeno močjó. Zato je kmetijska družba naprosila tudi c. kr. okrajna glavarstva, naj na občni prid poljedelstvu podpirajo okrajne zastope. Naznanila je to tudi c. k. deželni vladi in deželnemu odboru, katerega prosi, naj v prihodnjem deželnem zboru dela na to, da se postava od leta 1868. o pokončevanji škodljivih mrčesov raztegne tudi na poljske miši. Deželni odbor je obljubil zadostiti želji družbe kmetijske.

Ozir po svetu.

Rožna dolina Kazanliška.

Šipka soteska ni le imenitna zavoljo sedanje vojske, ampak pomenljiva je tudi zato, ker je pot v „Rožno dolino" Kazanliško, ki se po svoji lepoti sme meriti z najlepšimi kraji svetá. Posebno sloví zavoljo svojih rož vrtnic njen del ob podnožji Balkana, od katerih ima menda imé, ker roža vrtnica (Gartrose) se imenuje tudi šipek, staroslov. šipok, šip'k.

Popotnik, stopivši od severa na rob Šipke soteske, je ves očaran lepote, ki se tù razprostira pred njegovimi očmi. Dolga in široka planjava Kazanliška je prav zemski raj, preprežena po neprevisokih holmcih, ki jo branijo mrzlih vetrov. Tu se vrsté rožni vrti z žitnim poljem, med njimi je videti sreberne črte rek in po okov, gozde in gaje orehov in vmes sela z rudečimi strehami. Zemlja obilno povrača vsak trud obdelovalcu. Zrak je napolnjen z vonjavami v pravem pomenu besede, kajti tukaj se prideljuje znana dišava „rožno olje" (Rosenöl) iz rož. Ta roža (šipek) se ne nahaja, kakor pri nas, le po vrtih ali celó le v posodah, ampak na polji raste, kakor pri nas poljske cvetlice; zavoljo gorkega južnega kraja ne potrebuje nobene posebne skrbí. Ni ga lepšega pogleda memo takega polja; kedar začno rože cvesti, je zrak zavoljo vonjav popolnoma omamljiv za človeka. Po štirikrat na leto obrezujejo meje teh rož, pozimi jih pa pokrijejo z zemljo, da jim ne škoduje mraz. Dne 10. maja se začne bira ali rezanje cvetja na vse zgodaj, predno jih solnce obsije. Rože ne smejo biti še do dobrega razcvetene.

Pripravljanje ali kuhanje olja iz teh rož je glavna obrtnija te doline, posebno po okrajih, ki se zovejo Cirpan, Jopica, Karadža-gora, Kojunska planjava, Eski-Sagra, Jeni-Sagra in Bazardžik. V celi Traciji je 123 krajev, v katerih se to olje prideluje, izmed teh pa 42 samo v Kazanliški dolini. Poprek se ga prideluje na leto po 1650 kil v Traciji, po 850 kil pa samo v Kazanliški dolini. Razpošilja se po vsej Evropi, zlasti na Francoskem in Angleškem ga česarji (frizerji) sila veliko porabijo. Barve je vodene, k večemu rumenkaste, diší tako, da duh postane prijeten še le, kedar se zmane. Cena mu je bila zadnja leta od 185 do 200 gld. av. v. funt. A to tudi ni čuda, kajti za 1 funt olja je treba 3200 funtov rožnih glav. Iz tega je razvidno, kako obširno mora biti polje, po katerem se rože sadé.

Kuhanje rožnega olja je pa prav priprosto; vsak kmet, ki svojih rož ne prodaja fabrikam po mestih, ima kotel za to; tak kotel je iz zacinjene kotlovine, ima pokrov s cevjó ali rivcem, ki je napeljan skoz čeber z vodo do steklenice, v kateri se nabira olje. V kotel denejo po 23 funtov rož in okoli 70 funtov vode. Ko to uro časa vre, se dobi dve steklenici (2 litra) destilata. Ta se zopet kuha in dobi se okoli $1\frac{1}{2}$ drame (312 dram je 1 kilo) olja. Jako malo, zato ni se čuditi, da, kakor gori rečeno, en kilo do 200 gld. veljá.

Narodopisne stvari.

Se li dá Turek prestvariti v omikanega človeka?

Se li dá Turek preobraziti v omikanega človeka in ima li Turčija pravico, da se šteje kakor država v družini Evropskih kristijanskih držav, dokler jej veljá koran ter njegove postave kot najviši zakonik v verskih in državnih zadevah? to je dandanes vprašanje, ki ga čujemo od več straní.

Je li Turek sposoben za preobraženje, na to odgovarja najboljše šest stoletij, odkar je Evropa Turka spoznala, — odgovarja tudi stanje Turčije in njenih pokrajin.

Šest sto let so gospodarili Turki po Evropi neomejeno, kakor se jim je ljubilo. Naropani zakladi kristijanskih držav so polnili njih blagajnice. Na stotisoče

deklet in žen, katere so zaplenili, je pomnoževalo število njih mater; na milijone zaplenjenih kristijanskih dečkov vseh narodov dajalo je bojnikov za koran in je dalje plodilo Turško pleme. In vendar vkljub vsemu temu, v kakošnem otožnem stanji je Turški rod!

Navzlic mnogim svojim materam po haremih se ta zárod vedno niči. To najbolj jasno dokazuje, da Turek nima želje po družinski sreči, po svojem domu in da bi se množilo njegovo pleme, ampak vodijo ga edino slepa strast in nebrzdana pohotnost. Kedar je bil Turek stopil na tilnik Magjarom in so stala krdela njegova pred Dunajem, tedaj še ni bilo junakov, kakor so Ignatijev, Menčikov, Gorčakov ali Neselrodov, kateri bi bili — kar se trdi o teh — ovirali Turčijo v svojem državniškem razvoji. Takrat je imela Rusija še mnogo preveč opraviti, da zaceli rane, katere jej je vsekalo gospodarjenje Mongolov. Kje ima zatorej Turčija naprav za vednost, umeteljnost in obrtstvo? Kje cest in kanalov za oživljanje občila z drugimi? Za katero splošno koristno knjigo, za katero vsemu človeštvu v prid služečo iznajdbo imamo hvaležni biti Turčiji, a pred vsem, ona sama sebi? Od početka svojega do danes Turek še ni počenjal druzega nego bojeval se, plenil, lenobo pasel ter sploh vžival vse sladčice svetá, in za dosego tega je porabil vse prilike in vsa sredstva.

Ni je vere na sveti, v kateri bi bil značaj njenega ustanovitelja tako natanko izražen, kakor v mohamedanstvu.

Prorok Mohamed se v svojem koranu z vsemi svojimi človeškimi slabostmi postavlja svojim vernikom kakor brezumnik v izgled in jim priporoča, naj ga posnemljejo. In res, še dandanes živé Turki natanko po „surah“ (poglavjih) koranovih, tudi po onih, katere govoré o poltnosti Mohamedovi.

Zgodovinska resnica je, da je Mohameda lomila božjast. Sledovi o tem se nahajajo v njegovem zamaknenstvu, v njegovem popotovanji v sedma nebesa in v popisu njih veličastva. Potem se ga je lotila bojaželjnost, katera mu je pretresala že tako oslabéle živce, in naposled pohlep, nenasitnost in brezmernost v slastnem vživanji. Kakošnega blagoslova se je bilo tedaj nadejati vernikom prihodnjih rodov, združenim v državo iz takih ljudí, katerim je verski in svetni zakonik knjiga, imajoča na čelu pêčat blazenstva (norosti)? Človek ne vé, bi se li bolj čudil cinizmu, nahajajočemu se v „surah“ korana, ali temu, da se „sure“ enakega obsega, namreč v obziru zakonskega življenja, druga drugo pobijajoča ali bistveno prenarejajoča, da se — pravimo — še dandanes te „sure“, ki so nastale v raznih dobah in okolnostih, vse obdržavajo v koranu, in da je iz njih moči spoznati, kako je rastla prorokova pohotnost.

Dokler je bil Mohamed ubog in neoženjen, je živel dovolj pošteno. Našel je bogato vdovo Kadišo in jo je vzel za ženo. Bogastvo mu je pridobilo moči in privržencev. Tedaj je nastala „sura“, da ima mož imeti eno ženo. Iz tega se razvidi, da je gospá Kadiša umela nositi hlače v pravem pomenu besede. Ko mu umrè, vzame vdovo Saudo in s hčerjo Abu Bekra Aiša se je pričelo mnogoženstvo. Njegovi privrženci, spoznavši slabo stran prorokovo, so mu pošiljali od vseh krajev darîl. In tako so nastajale „sura“ za „suro“, po katerih sme mož imeti po dve, tri a tudi štiri postavno dovoljene žene. A kedar so se ustavili darovi, rodila se je četrta „sura“, vsled katere se sicer pristujejo Turku štiri žene, vendar pa sme po zakonsko imeti kakor gospodar v svoji hiši tudi robkinje, kolikor mu drago.

Ta nebrzdana strast Mahomedova je postala vsem vernikom verski in državni zakon, a praktično veljavo ima le za bogatine in mogotce. Ubogo ljudstvo (fukhara), katero je imelo komaj vsakdanjega kruha, je moralo zadovoljno biti z eno ženo, dokler ni prva vojska ali plenjenje deklet pri Raji prineslo novih žen v harem, prvo plenjenje in pustošenje pa zakladov v omare. Ako je Turek umrl pri tem početji, umrl je za koran, in zato se je imel nadejati veselja z 2000 huriskami, kajti Turški raj ima v izobilji vsega, česar želí strasten človek.

Vojska zatorej z vsemi svojimi doslednostmi, največi napor fanatizma in junaštva se tirja od Turka, in to vse spolnuje, da ima ali tù na zemlji mnogobrojen harem, ali, ako umrè v boji, na onem sveti ga čaka zopet 2000 žen!!!

Po tej „suri“ mnogoženstva se je napovedala večna vojska vsem možem med seboj, ali, ker je Turku vsled uka koranovega edino le Turek bližnjik, zato vojska tudi vsem možém onih narodov in držav, katerim ni Islam svét, zatorej tudi kristijanom.

Iz vsega tega je očitno, da iz Turka se ne dá stvariti omikan človek, dokler mu je koran „knjiga vseh knjig“.

Zgodovinske stvari.

Turki pred Dunajem leta 1529.

Priredil M. Molek.

(Dalje.)

Sovražnik je navlekel in navalil vejevja, lesá in druge šare, da bi jarke napolnil; 7. dne oktobra videl se je hipoma v ognji ves tabor sovražnikov, kakor da bi gorel kak gozd.

Salm, Rogendorf in palatinski grof dali so bobnati na boj. Hitel je vsak na svoje mesto, kajti vojni red bil je strog in natančen, komur se mudilo ni in je bil zasačen v kleti pri kupici dobrega vina, veljal je za izdajalca ter prišel pred vojno sodbo.

Kakor rajni Radecki, tako ljubil je že pred njim stari Salm svoje vojake, ki so bili mnogo že skusili po Laškem in Ogerskem. Zdaj jim veleva: „Za boj ne bo treba bobnati več brez potrebe; že same naše straže so dovolj močne, da vržejo sovražnika nazaj, ko bi ga tudi na tisoče čez prekope pridrlo. Da bi porušil zidovje, nima težkega orodja, — da bi splezal na-nj, nima lestev, in kakor je včeraj pokazal, tudi poguma ne. Kralj Ferdinand in palatinski grof Friderik sta obljubila poslati rešilno pomoč vsaj v osmih dneh. Zdaj ni čas žalovati, ampak veseliti se. Krog in krog nasipov naj to naznanja strel iz 100 topov prevzetnemu sovražniku na ušesa!“

In to se je tudi zgodilo in sovražnika tako oplašilo, da je opustil naskok. Nastala je kmalu tèma v taborišči njegovem in to noč je bilo vse tiho in mirno. Al 8. dan oktobra bil je eden najhujših in nevarnejših dni izmed vseh dni celega obleganja.

Turek je bil z neprestanim streljanjem vžgal leseno branišče pri „Koroških vratih“ in zidovje zraven njega je žugalo vsaki hip razpasti. Zatoraj so ga podpirali z debelimi bruni, naj bi padlo, ako že pade, vsaj na vzunaj proti sovražniku.

Kakor na mah Mozesove palice zrastlo je drugo novo branišče pri „Koroških vratih“, še neko drugo pa pri „Škotskih“, s katerega se je neprestano streljalo na sovražnikov tabor pri Döblingu.

Drugi dan zjutraj, 9. dne otobra, pokazala se je vsa Turška vojna pripravljena za boj; gledali in čakali so, kako se bo smodnik pod zemljo vžgal in razrušil

kos zidovja kakor poprej enkrat, in če se to zgodi, planili bodo z vso močjo v mesto. Nasproti samostanu sv. Klare se je podrlo nekoliko sežnjev zidovja in Turki so bili že le-sem pridrli, — al Salm in naš Kacijanar sta jih vrgla nazaj, mnogo jih pobila, kdor pa je še zdrav ostal, tekel je, da ga peté niso dohajale. Razsip so kmalu proč spravili, kar pa se je dalo, so ga zopet skupaj strnili in podprli z močnimi tramovi; prsobran so napolnili z lesom in zemljo, iz razvalin podrtih hiš so pa nov zid potegnili za predorom.

Živeža je bilo še dovolj; da se je pogum budil, svirala je vojaška godba na več krajih; vsak odbit napad sovražnika naznanil se je kristjanom s trobentami in pavkami s stolpa sv. Štefana.

11. dne oktobra zjutraj ob osmih so pričeli Turki grozovito hudo naskakovati mesto pri „Štubenskih vratih", med temi in „Koroškimi vrati" se je bil naredil velik predor; sovražnik je prilomastil noter kakor pod obokom, pa tudi ta napad so Dunajčanje junaško odbili ne boječ se smrti. In evo! v pol tretji uri ležalo je sovražnika 1200 eden vrh druzega! — Turek ni pridobil tudi pedi zemlje ne; sultan je sikal in pihal kot gad, togotil se in vedno nove čete noter podil kakor v mesnico. Al obleženci kristijanje so morali tudi pomoči dobiti; poklicali so sèm še brambovcev na pomoč zoper Turške navale.

Ker je bilo zidovje od Avguštincev noter do „Štubenskih vrat" podrto, poskusili so Turki še enkrat mesto napasti in sicer 12. dne oktobra ob eni, ob dveh popoldne in še ob sedmih zvečer. Zagnali so se noter vsi srditi — al le s takim vspehom kakor poprej — opravili niso nič.

Čuden strah jih navdaja, obupnost se jih loteva; prej vajeni le zmagovati, zdaj pa tako grdo pobitim biti razsrdilo jih je strašno. Celi oddelki so pokoršino odpovedali sultanu ter pobegnili na bližnje griče in vinske gorice. Častniki so hiteli za njimi, prosili jih z lepo, žugali jim, z biči jih tirali v nesrečno zidovje, a vse nič pomagalo ni. — Tako se v vojski godí, kedar vojake zapušča srčnost in pogum.

Deževalo je prej celi božji dan, zdaj pa se je lepo izvedrilo, polna luna prikukala je radovedna izza oblakov. Še enkrat pozno v noč nastane ruš in truš, naskok je bil na vse odprte kraje. Toda vojaki starega Salma, mnogoposkušeni že prej na Laškem pri Bikoki, Paviji zoper nepremagljive Švicarske pešce in Francoske orožnike (žandarme) in na Ogerskem zoper nezvestega Zapolija lahke konjike odbili so srečno še ta zadnji napad in sicer z majhnim trudom.

13. dne oktobra je bilo v sovražnikovem taboru vse tiho; to je bila sumljiva tihota kakor pred hudo uro. Dunajčanje so čutili, da bo jutri ali pojutrajšnjim zopet soparen dan.

Sultan je razlil ves svoj srd; besen pokliče skupaj vse paše, tudi ago janičarov in vse imenitnejše vojaške uradnike v svoj šotor; očita jim boječnost, obljubuje denar, časti pa tudi osodepolno „svilnato vrvico" — te se je bilo bati! — (ali so ga ž njo obesli ali pa zadušili; taka navada je pri Turkih še zdaj). Zdaj vsi prisežejo pri „bradi prerokovi" — da se hočejo vredne skazati mahomedanske vojskine slave.

Turški stan je bil v mestu dobro znan in stari Salm pravi s svojega pozorišča na stolpu sv. Štefana: „Otroci moji (ljubi moji!) jutri bo zadnja, držite se hrabro kakor poprej in zmaga bo naša!" — Te besede so šle od ust do ust in osrčile marsikaterega, naj pripomore k zmagi po svoji moči; in res: vsak moški bodi-si svetnega ali duhovskega stanu, je bil pripravljen za boj; starčki, žene in otroci delali so, kar so mogli in kjer se je dalo, vse je bilo na nogah, „kar leze in kar gré." (Dal. prih.)

Politične stvari.

Dualizem v številkah.

Gospodje, ki v državnem zboru Dunajskem in Peštanskem zadnjih 10 let na prve gosli godejo, imajo navado, pri vsaki priliki s številkami dokazovati velike vspehe na finančnem polji Avstrijske monarhije. Liberalna stranka si pripisuje velike zasluge o tem, da se po davkih zdaj veliko več dohodkov steka v državno blagajnico, kakor pred liberalno dôbo, in s tem mislijo dokazati, kako dobro se godí ljudstvom Avstrijskim.

In zopet pred nami leži tak izkaz s številkami, namreč centralni računski sklep za l. 1876., v katerem se nahaja pregled dohodkov po direktnih in indirektnih davkih od leta 1868. do 1876. Ta pregled kaže bralcu, da so dohodki direktnih davkov (zemljiških, hišnih in dohodninskih) od leta 1868. do leta 1876. se res od 74 milijonov gold. pomnožili na 90 milijonov. Res, velik povišek! Ali je pa to pomnoženje davkovskih dohodkov vesela novica onim, ki davke plačujejo, to prepuščamo razsodbi tistim, ki vživajo to „liberalno dobroto".

Namen tega članka je le, tem pomnoženim dohodkom tudi po številkah nasproti staviti stroške državne preteklih 10 let. Ta bilanca bode kazala, koliko pravice ima dandanes gospodujoča liberalna stranka ponašati se z gospodarstvom državnih financ.

V navedenem vladnem izkazku računskega sklepa beremo, da so državni stroški leta 1868. znašali 181 milijonov goldinarjev, al leto za letom potem so se množili stroški tako, da lansko leto (1877.) so znesli že 234 milijonov gold.

Skupna bilanca Avstrije in Ogerske po takem zadnjih 10 let kaže, da se je veliko veliko več potrosilo v tem času, kar liberalna stranka gospoduje, namreč, da po pobotanji dohodkov s stroški znaša primanjkava 25 odstotkov.

Ker navadno veljá pregovor, da „številke same po sebi govorijo", tù pač prav na glas vpijejo, kolikošna dobrota o denarnih zadevah je tudi dualizem Avstriji in Ogerski!

Književne stvari.

Dve nemški knjigi z ozirom svojim na slovanstvo.

„*Dioscuren.* Literarisches Jahrbuch" — je ime znanstvenemu letopisu, katerega je na Dunaji osnoval in ga v jako patriotičnem smislu vreduje c. k. dvorni svétnik baron Falke-Lilienstein. Ta s sodelovanjem znanega pesnika Kajetana Čerri-a izhajajoči znanstveni almanah se odlikuje posebno s tem, da vsem Avstrijskim narodom radostno odpira svoje liste za spise njihove. In res nahajamo v letošnjem (sedmem) tečaji med mnogo drugo lepo tvarino več spisov slovanskih pisateljev, na priliko, grofa K. Zaluski-ja, Henrika Blumenstoka s člankom o „Dziady-i" Mickievicsa, Marije pl. Najmajerove, V. Milovana, Sojka, in — kar nas Jugoslovane še posebno zanima, izvrstno pisani životopis slavnega Hrvatskega pesnika P. pl. Preradovića od J. T. Z ozirom na vse to utegne pač opravičena biti želja, da bi ta letopis, ki

ne hodi enostranske nemške poti, čedalje več prijateljev našel tudi med slovanskim svetom. —cs.

„*Vom hohen Norden.* Aus meinem Tagebuche. Von Dr. Godfried Marschall, k. k. Hofkaplan. Wien 1877“ — se zove druga knjiga, v kateri pisatelj popisuje zanimive dogodbe potovanja v severne kraje noter do skrajnih naselišč Laponcev. S priprosto pa živo, reči smemo, plemenito besedo popisuje c. kr. dvorni kapelan dr. Marschall tudi izlet v Rusijo, kamor se je s pisateljem vred družbica popotnikov o priliki kongresa orientalistov podala in na tem potovanji tudi v Petrograd, „sveto Moskvo“, Novgorod in Varšavo prišla. Gospodu pisatelju gré hvala, da mu je v vsem popisu resnica bila vodnica, zato zasluži knjižica, da najde mnogo čitateljev. —cs.

Dobrovoljna kratkočasnica.

Pred nebeškimi vrati.

V časniku „Giornale di Udine“, ki nam včasi dojde iz neznane prijazne roke, je ponatisnen pod gori navedenim naslovom kratkočasni članek, ki je iz Rima došel „Gazz. del Popolo di Torino“. Naj ga priobčimo tudi našim bralcem.

„Vsaka srečna ali nesrečna dogodba izbuja dobrovoljnost Pasquine (neke satirične Rimske štatve). Taka dogodba se je primerila zdaj. Pripoveduje se namreč, da, ko je general Lamarmora potrkal na vrata nebeška, mu jih sv. Peter ni hotel odpreti, češ, da ga ne more pustiti v nebesa zavoljo preobilih grehov, med katerimi je najhuji ta, da je prodrl v Rim skozi vrata „Porta Pia“ in postal glavar Rimski. — General Lamarmora se izgovarja pred sv. Petrom, da je nedolžen, rekoč: „jaz sem bil general Italijanske armade in sem moral storiti, kar mi je zapovedal kralj.“ „Dobro“ — odgovorí na to sv. Peter — „čakajva, da pride kralj Viktor Emanuel gori, potem bova videla, kdo ima prav, Vi ali kralj.“ — Čez nekoliko dni se res prikaže kralj, al sv. Peter mu ne odpre nebeških vrat, rekši, da je prevelike britkosti prizadjal sv. Očetu, namestniku Božjemu na zemlji. — Na to mu odgovorí Viktor Emanuel: „Jaz sem bil zmirom najbolji prijatelj papežev; priča temu je to, da mi je za moj pogreb dovolil Pantheon in pa korarje Rimske“. — „No, po takem morate še čakati“ — odgovorí mu sv. Peter — „dokler papež ne pride, da od njega zvemo, ali je tudi res to, kar mi pripovedujete.“ — In tako čakata zdaj Viktor Emanuel in general Lamarmora pred nebeškimi vrati na prihod Pija IX., da se bode izkazalo, ali jima bode sv. Peter smel odpreti nebeška vrata ali ne.“

Naši dopisi.

Iz Rusije 27. jan. —η. — Preteklo leto sem večkrat končal dopis z vremenom. Ker je pa res, da „variatio delectat“ naj danes začnem z vremenom. Snega imamo toliko, da ga jaz v Rusiji toliko ne pomnim. Mraza (po tukajšnji navadi) to zimo še nismo imeli hudega; le nekaj malo dni decembra je padel toplomer po R. do 17 stopinj pod ničlo; večidel pa le od 3 do 8 stopinj. Ko se je prvi sneg pokazal, so poljedelci v več krajih na njivah odrezavali važe posevov ter jih tajali v hišah, prepričati se, koliko je mraz poškodoval ozimino. Pravijo, da ozimina po mrazu ni po vse vničena, le več ali manj poškodovana je. Ako bo spomlad ugodna, upati je tedaj, če ne dobre, pa vsaj srednje letine.

Osmana pašo slavíjo kot „velikega“ polkovodnika. Ako prašate, zakaj? vam odgovarjajo: zato, ker se je držal v Plevni, odbivši tri napade, 5 mesecev! — V prvem trenutku radosti nad zmago so mu naše vojne oblasti skazovale največo čast. To je prav naravno, posebno tudi, ako se pomisli, da zmaga je tem sijajniša, ako zmagaš hrabrega protivnika. Turkofili pa in nemišlječi neturkofili merijo le čas, kako dolgo se je branil, in preštevajo število, koliko žrtev je Osmanova hrabrost požrla. Ako pa vse delo dobro in podrobno pregledamo, se pokaže, da Osman ni bil velik, ampak le majhen polkovodnik. Poglejmo le nekatere okoliščine. Spomladni Turški glavni poveljnik Kerim je imel prav zviti plan, katerega mu je narisal, kakor pravijo, Magjar Klapka. On je mislil Ruse pustiti v Balkanske gore, potem pa, ko bi Sulejman jih pobijal v čelo na Šipki, planiti na nje za hrbtom iz Razgrada in Vidina, tako, da bi jim celó odstop k Donavi bil odrezan. Pa kaj se zgodí? Kerim in Klapka sta načrt boja delala, Bog s pomočjo „velikega“ Osmana pa ga je naredil. Osman ni mogel dočakati, da bi naši zabredli v Klapkovo mrežo, ampak je, ko so se oni še čez Donavo motali, že hitel s svojimi 40.000 mož iz Vidina v Plevno, ter je spešil riti, kakor krt, jame v jilove griče, katerih nikakoršna topova krogla ne predira. Naš nemški general Šilder-Šuldner (nomen-omen) je napadel Osmanove okope s krdelom 7000 mož. In čujte! ko bi bila Šilder-Šuldnerjeva peščica junakov pregnala štiridesettisočno Osmanovo armado iz jam in okopov na gričih, tedaj Osman bi ne bil ostal „velik“ polkovodnik. Ko je Šilder-Šuldner izgubil v brezprimerno junaškem boji skoraj polovico malega krdela, je s 4000 mož, ki so ostali živi, stopil na bližnje griče, a „veliki“ Osman se ni upal spustiti za utrujenimi ostanki našega krdela, katere bil bi s svojo ogromno armado lahko pozobal, ampak strahopezljivo hitel je zarivati se še bolj globoko v jame na gričih. To je bilo 20. julija. Sledeči poldrugi teden je on potegnil k sebi iz Sofije, Niša, Vrace in drugih mest še 20.000 mož. On je tedaj imel na gričih za okopi 60.000 mož. To Osmanovo armado je 30. julija prijel general Kridener z 28.000 mož. Da zmagati pri tacih okoliščinah ni mogoče, to bil bi razumel tudi Kridener, ko bi bil vedel, da Osmanova armada je več kot dvakrat veča memo njegove. Vendar tudi tako, kdo je ostal junak? Kridener je izgubil nekoliko tisoč mož, med njimi več viših oficirjev, ter je odstopil, ko se je prepričal, da njemu, ako hoče vspešno se pomeriti s sovražnikom, je treba armade vsaj trikrat veče. Osman se je spustil za njim, ali pobit je moral sramotno bežati v jame na griče. Osman je vendar ostal „velik“ polkovodnik, zakaj jame na gričih je obdržal, turkofili so mu slavo peli, pri tem pa trobili na vse trobente, da Rusija nima armade več. Kak kralj Friderik Véliki bil bi velel Osmana vstreliti za tak „velik“ polkovoški talent, posebno ko bil bi videl, da Osman čaka v svojih krtovih jamah ali smrti od glada ali pa sramotnega plenjenja, čeravno bil bi lahko po tej bitvi mirno odstopil in v Balkanih izril drugo Turkom bolj varno Plevno. Temu Osmanovemu sramotnemu čepenju za ilovimi okopi mi lahko protistavimo celo vrsto neslišano hrabrih bitev in sijajnih zmag. Kolikokrat so naši junaki na Lomu pod načelstvom cesarjeviča z manjimi silami pretepli dvakrat in trikrat veče Turške trume! Znano je, da na Šipki 7000 naših junakov se je poldrugi teden z vspehom bilo s sedemtisočno armado Sulejmana ter prisililo ga ustaviti boj, ko je zgubil 25.000 mož. Sred silne zime o Božiči so naše armade prekoračile brezpotne Balkanske gore, tako, da vsesvetovna zgodovina nima enacega primera. V 6 dnevih je general Gurko, razpodivši Sofijsko Turško armado, pregazil po snegu s svojim odredom 25 milj ter pod Filipopoljem v prah

razbil dvakrat večo Sulejmanovo armado, vzemši mu 110 topov. Nedostopno Šipko je general Radecki vzel v dveh dneh s celo Turško armado in vsemi topovi. Taki generali, kakor Gurko, Radecki, Skobeljev in cela vrsta drugih, ki jih je rodila Ruskoslavjanska mati, so resnično veliki polkovodje, dostojni izpolnitelji genijalnih planov vélikega kneza Nikolaja. Osman se je pokazal mojstra samo v umenji riti jame in nasipati okope; boriti se v odkritem polji ali pa z manevri on tako malo zná in se tako malo upa, kakor vsi drugi Turški krti. Kar Turki vrh tega dobro znajo, to je ropanje in klanje brezorožnih in pa tajenje prestopkov. V tem se je Osman tudi pokazal „vélikega". Preiskavanje njegovih prestopkov se je končalo. On je trdil, da njegovi vojaki naših in Rumunskih vjetih niso ropali in klali, ampak to, da so delali samo bašibuzuki, katere je on pregnal iz Plevne, ko je slišal o njihovih hudobijah. Tako se je on izgovarjal, prav kakor Teliški Gakki, ali opral se ni; kazni sicer ni propadel, vendar spoštovanje je vse zgubil. Namesto 5000 rubljev penzije, kolikor so mu bili iz začetka odločili, bo sprejemal 2000 na leto in namesto v Kijev odpravili so ga sedet v Harkov.

Iz Londona smo včeraj prejeli telegram, da vojni minister Nortkot je v parlamentu naznanil, da bo v pondeljek tirjal od zastopnikov Angleškega naroda dopoljnitelnega kredita za vojne potrebe. Ta „strašna" novica izbuja tukaj le smeh, tim bolj, ker telegram danes pribavlja, da opozicija Njenega veličanstva kraljice-cesarice je v svojem klubu ukrenila, ne delati opozicije tej tirjatvi, ako bo tirjalo kredita celo ministerstvo in ne z besedami „vojnega kredita", ampak z besedami: „za priprave, kakoršnih tirja današnje položenje". Kakošen razloček je med temi besedami, to morejo vedeti le Angleški liberalni modrijani. Mi smo večkrat že omenili, da med Gladstonom in Bekonsfildom ni druzega razločka, kakor ta, da eden je liberalno navihan, drugi konservativno prekuhan. Anglija ali samo neumno straši, kakor da bi se je res kdo bal, ali pa, če se bo res česa lotila, bo svojo predrznost drago plačala, zakaj kakor Evropska politika zdaj kaže, zaveznika ona razen Turka in Magjara ne bo imela nobenega, protivnika pa razen Rusije in vsega slavjanstva, bo morda našla še koga. Podpirati barbarsko tiranijo in krvoločno surovost in krivico, to ne more brez kazni ostati, posebno zdaj ne, ko je ves omikan svet že spregledal Angleško farizejsko hinavstvo, kričeče po miru, ker želi vojske in usteka se o svobodi, med tem ko kuje vedno nove okove svojim in Turškim sužnjim.

V Gorici, 3. febr. — Prav malo prostora potrebujem danes; z novicami smo siromaki. — Pisal sem pred meseci, da se je nova cerkev v Flumiželu (v naših Lahih), ki so jo bili ravno spravili pod streho, ponoči podrla. Zdaj je cesar za-njo podaril 500 gold. — Zastran „rdeče vročice" v zavodu šolskih sester se je vnela huda polemika med „organom našega municipija" — kakor mu pravijo — namreč „Isonzo-m" in „Eco"-m. Rešil je pravdo, kar se tiče bistva tega prepira, — ali je namreč deklica Z. za srćno vodenico, ali pa za rdečo vročico umrla, — sam ranjke deklice oče, grof Z. On pritrjuje zdravniku P., kateri je izrekel, da je bolezen bila srčna vodenica. Jutre se šola v omenjenem zavodu odpre tudi vnanjim učenkam. S tem bo menda pravda končana. — Znano je, da je kmetiške šole profesor-voditelj, deželni poslanec g. Fr. Povšè imel od ministerstva nalog, ogledati po raznih deželah govejo živino. Obhodil je lani Istro. Te dni je prejel od ministerstva zahvalno pismo za vspešni svoj trud. — Tukajšnje (italijansko) filharmonično dramatično društvo je napravilo sinoči v gledišči dobrotno zabavo, katere čisti donesek je namenjen ubožnemu žalogu domačih vseučiliščnikov v Gradcu in na Dunaji. Da le ni bil čisti dohodek preveč — čist!

Z Bleda na Gorenskem 1. sveč. = Prav iz srca mi je pisano, kar sem bral unidan iz Otoka v „Kärntner Volksst." o tem, da je vodstvo Rudolfove železnice preteklo leto odstranilo vozove 4. razreda. Bojè so si gospodje te železnice tako-le mislili: „če ne bo vozov 4. vrste, se bodo pa ljudje vsedli v vozove 3. vrste, in to bo na dobiček železniški kasi". Al gospodje so, kakor po Gorenščem pravimo, „rajtengo delali brez birta." Kakor slišimo, že to tudi sami čutijo. Kdo neki se navadno vozi v 4. vrsti? Večidel kmečki ljudje blizo mest in tacih krajev, kjer so sejmi. Taki kraji so na Rudolfovi železnici Ljubljana, Kranj, Belak, Št. Vid in še drugi. Kmečki človek pa bodi-si Korošec ali Kranjec si misli: namesti 30 krajc. da bi moral plačati 50 krajc., grem pa raji peš, ali pa se jih kakih 5 ali 6 pogovori, pa vzemó kola in se peljejo na sejm. Kdo pri tem ima škodo? Železnica ali prav za prav država, ker ona železnici obresti plačuje. Kmetje pravijo: če železniški gospodje šparati hočejo, naj raji, vsaj pozimi, odstranijo vozove 1. vrste, ker pozimi se velika gospôda ne vozi po svetu, in se zato v vozovih 1. vrste ne vidijo drugi, kakor nadzorniki železnic in pa njeni uradniki, ki nič ne plačajo. Da se zdaj, ko na tej železnici ni vóz 4. razreda, veliko manj ljudí vozi, to skušnjo imajo že gospodje, in to jim prav očitno kaže, da so se prenaglili na lastno škodo, ko so nam vzeli vozove 4. razreda.

Iz Vinji vrha. (*Županstva volitev*) se je za našo občino izvršila 20. dne januarija tako-le: Za župana je bil izvoljen Janez Klemenčič, posestnik iz Stranske vasi, za svetovalca pa Lorenc Skala, posestnik v Vinji vasi, in Martin Simonič, posestnik v Brstovcu.

Iz Ljubljane. — Izid volitev v kupčijsko in obrtnijsko zbornico je zdaj znan. V obrtnijskem oddelku so naši narodni kandidatje zmagali velikansko; dobili so namreč: Pakič 1742, Perme 1739 in Horak 1738 glasov (nasprotni: Toman, Doberlet in Rudholzer so jo prinesli le na 900 glasov). V kupčijskem oddelku pa so zmagali nasprotni kandidatje: Kordin s 157, Schreyer s 156, Lasnik s 155, Zenari s 153, Dolenc s 153 glasovi (naši: Fabijan Petričič, Sovan, Hren in Sajevic so dobili po 116 do 120 glasov). Kar smo zadnjič poročali o agitacijah naše birokracije po deželi, ki je jako marljivo pošiljala, nemčurske kandidate po mestih, trgih in selih, to so nam potrdila tudi poznejša poročila. Po sili se je tedaj tudi letos hotel zbornici kupčijski po vse zopet tisti pečat na obraz pritisniti, ki ga je dobila leta 1875! Kupčijska in obrtnijska zbornica se vzdržuje zgolj po žuljih (davkih) trgovcev in obrtnikov, naj se tedaj uradniki ne mešajo v volitve, ampak pustijo agitacijo možem narodne in nemčurske stranke, da ti dve medsebno greste v volilni boj. Gledé na iznova pri teh volitvah pridobljeno skušnjo nastane zdaj res važno vprašanje: ali naj gredó naši trije izvoljeni gospodje v 1875letno zbornico ali ne?

— (*Iz seje deželnega odbora 4. februarija.*) Na znanje se je vzel dopis c. kr. finančne direkcije, da je ces. kralj. finančno ministerstvo izjemno dovolilo, da se sme nogradom leta 1876. po slani poškodovanim zemljiškega (gruntnega) davka na Kranjskem odpisati 26.060 gold. 68½ kr., in sicer nogradom davkovskega okraja Krškega 3732 gld. 31½ kr., — Kostanjeviškega 2687 gld. 66½ kr., — Mokronoškega 3084 gld. 43 kr., — Rateškega 1983 gld.

39½ kr., — Žuženberškega 652 gld. 26½ kr., — Novomeškega 9188 gld. 16 kr., — Trebanskega 601 gold. 45 kr., — Metliškega 2071 gld. 26½ kr. — in Črnomaljskega 2059 gold. 74 kr. — Predlogom dotičnih krajnih in okrajnih šolskih svetov, da se Amaliji Klančarjevi podelí definitivna učiteljska služba na dekliški Novomeški ljudski šoli, — Janezu Rihtaršiču, zdaj učitelju na Črnučah, pa služba v Dobrničah in Nikolaju Stanoniku, zdaj učitelju v Starem trgu, služba v Šmartnu pri Kranji, je deželni odbor pritrdil. — Deželni odbor je privolil, da se vdovi nekega ljudskega učitelja dá 30 forintov podpore iz normalno-šolskega zaklada. — Na dotični dopis deželne vlade se je sklenilo v tem smislu odgovoriti, da bi se od plač učiteljev ljudskih šol ne zahtevalo plačevanje priklad za deželni in zemljišno odvezni zaklad. Dvema občinama se je dovolilo poberanje občinskih priklad, eni občini pa poberanje občinskih taks.

— Mestnim odbornikom: gosp. Fr. Potočniku, gosp. J. Horaku in gosp. V. Petričiču je c. k. deželno predsedstvo dovolilo, da smejo vsled poziva centralnega komiteta „rdečega srbskega križa“ nabirati milodare na pomoč ranjenim borilcem vsacega naroda v Rusko-turški vojski, al nabrane doneske mora razglašati v „Laib. Zeit.“ in pa deželni vladi vsak čas pogled dovoliti v to, kako se obračajo doneski.

— (*Porotne sodniške obravnave v Ljubljani*) se začnó 11. dne svečana pri c. k. deželni sodniji v Ljubljani. Za porotnike v to prvo letošnje sodišče so izžrebani sledeči gospodje: Franjo Bernot, krojaški mojster v Ljubljani, Janez Borštnik, posestnik v Doljeh, Matej Bremc, tesarski mojster v Ljubljani, Josip Brus, trgovec v Logatcu, Franjo Burgar, posestnik v Postojni, Pavel Cencelj, posestnik v Podmilji, Avgust Deisinger, pivár v Škofji Loki, Aleks. Dreo, kupčijske zbornice predsednik v Ljubljani, Franjo Golč, čevljarski mojster v Ljubljani, Matija Hafner, posestnik v Dorfarjih, Ant. Jerančič, tesarski mojster v Ljubljani, Anton Kandusso, trgovec v Logatcu, Edvard Kotek, urar v Ljubljani, Makso Krenner, kupčijski voditelj Kranjskega stavbenega društva v Ljubljani, Josip Krenner, posestnik v Kranji, grof Karol Lanthieri, grajščak v Vipavi, Peter Lenasi, trgovec na Vrhniki, Ivan Levec, posestnik v Mengšu, Janez Mali, trgovec v Tržiču, Janez Matjan, mizar v Ljubljani, Ferd. Maček, trgovec v Ljubljani, Rudolf Milic, tiskar v Ljubljani, Franjo Orešek, trgovec v Ljubljani, vitez Lambert Panc, fužinski vodja na Savi, Martin Petrič, posestnik v Čevcah, Franjo Prökl, krznar v Ljubljani, Josip Rebič, posestnik na Brdu, Anton Starè, grajščak v Mengšu, Ernest Stöckl, trgovec v Ljubljani, Franjo Strukelj, mesár v Ljubljani, Henrik Schwingshakl, kotlarski mojster v Ljubljani, Iv. Vilhar, posestnik v Ljubljani, Edvard Winter, sladčicar v Ljubljani, Fr. Wurner, hišnik v Ljubljani, Lorenc Zdešar, trgovec v Ljubljani. Namestniki imenovanih porotnikov pa so gospodje: Janez Berzin, pek, Janez Frisch, hišnik, Karol Hinterlechner, čevljarski mojster, Janez Jakopič, hišnik, Jurij Janko, hišnik, Jakob Novak, hišnik, Jernej Podgoršek, hišnik, Janez Podkrajšek, hišnik in Franjo Sark, krojaški mojster — vsi iz Ljubljane.

— Dobro imé, ki ga ima čitalnična svečanost Vodniku na čast, potrdilo se je zopet letos v 1. in 2. razdelku njenem. Da v razdelku besednem na prvo mesto stavimo govor gospé Franje Ravniharjeve, ni galantarija do krasnega spôla, ampak zasluga govornice, ki je po g. Josipu Cimpermanu lepo sestavljeni govor Vodniku na slavo tako lepo govorila, da je jej h koncu donel zasluženi viharni aplavs. Prvikrat nastopivši javni oder sme o sebi reči: „veni, vidi, vici“. Čitalnica se mora zdaj ponašati, da ima dve odlični moči na deklamatorienem polji: gospodičino Kogelnovo in gospó Ravniharjevo. — Kakor zmirom je tudi ta večer naš pevski zbor poveličal „besedo“. Križovskega „Utonjena“, sicer že večkrat slišano, a vedno lepo kompozicijo, je pel precizno in popolnem v duhu skladateljevem. Šestospev iz opere „car in tesár“ je jako lepo izvršila odlična šestorica pevskega našega zbora, med katero pa se je še posebno odlikoval gosp. Medén, čegar tenor se je ta večer prekrasno glasil. Eksaktno in ognjevito je pevski zbor konečno izvršil s spremljevanjem vojaškega orkestra veliki zbor Winterjev „Jadransko morje“. Tako je bil pod spretnim vodstvom gosp. V. Valente in sodelovanjem priljubljene vojaške godbe prvi del Vodnikove besede pri kraji, po katerem je nastopil drugi prizor: muzi Terpsihorí, ki je 32 parov v živahni ples združila, med katerim se je odlikoval narodni „kolo“ in izvrstno aranžirani kotiljon, ki je gledalce za četrt ure prestavil na Rusko turško bojišče pred Plevno, kjer so Rusi (v čitalnici ta večer gospodje) od Turkov v trdnjavi Plevni zaplenjene (gospé in gogospodičine) rešili. Res mikavno je bilo gledati to in druge evolucije kotiljonove, katerih iznajdba je zasluga gosp. Juvančiča, ki se po pravici sme imenovati plesovodja „par excellence“. Oče Vodnik pa je od strani radosten gledal, kako se vsako leto vresničuje tudi v čitalnici naši pesem njegovega „zadovoljnega Kranjca“: „Rad plešem okrogle“ itd.

— (*Konfiskacije*) slovenskih časnikov so se zopet začele. „Slovenec“ je zapadel v kratkem dvakrat policiji. Tako tudi „Slov. Nar.“ Menda zopet poročila o početji naših nasprotnikov pri volitvah niso všeč naši — pravici.

— (*Služba hišnikarja in šolskega služabnika v tukajšnji veliki šoli*) se oddaja s prostim stanovanjem v hiši, 189 gold. letne plače, 47 gold. 25 kr. službovalne doklade, 52 gold. 50 kr. nagrade za kurjavo pečí pozimi iz ces. blagajnice, 50 gold. pa iz deželne blagajnice. Prva tri leta je služba le začasna; po preteku teh let, če je hišnikar s pohvalo opravljal službo, dobi jo stanovitno. Prošnjiki se morajo izpričati s šolskimi spričali in znanjem slovenskega in nemškega jezika, in doložiti tudi še druga spričala, kaj so zdaj in v kateri morebiti javni službi. Do 25. marca se imajo prošnje izročiti c. k. deželnemu šolskemu svetu v Ljubljani.

— (*Občni zbor Matice slov.*) je danes teden. Program obravnav je naznanjen v zadnjem našem listu.

— („*Brencelj*“) je zopet pribrenčal — že tretjič letos. Odlikuje se 3. številka, kakor prejšnje, po primernih podobah in izvirno šaljivi ter zbadljivi besedi. Ni nam ga treba priporočati, ker bo rad po njem segel vsak, kdor ga zagleda.

— (*Poberki iz časnikov.*) V „Laib. Zeitg.“ se je oglasil vitez Fränzl Vesteneck s pozivom na velike posestnike, naj 8. dne t. m. namesti umrlega državnega poslanca grofa Hiacinta Thurna volijo grofa Gustava Thurna, a ne njega, ki ga „Neue fr. Presse“ priporoča. Da se vitez Fränzl Vesteneck velikodušno brani kandidature državnega poslanca, diší preočitno po „kislem grozdji“ v znani fabuli, vrh tega pa zopet njegov poziv kaže, da pri vseh volitvah, naj si bodo krajne šolske ali velike državne, hoče g. Fränzl zvonec nositi. — V podlistku 27. lista „Slov. Nar.“ je natisnen članek, ki preočitno kaže, da žalibog tudi na Slovenskem nismo brez onega židovskega časništva, ki ga Nemci „Skandalpresse“ imenujejo. V navedenem podlistku se bere, da „Koseski nij pesnik, nikoli pesnik nij bil, — da ne piše ne slovanski ne slovenski itd.“ Ta pamflet je popolnem podoben onemu

iz leta 1836., v katerem je Fr. Brücke v nekem nemškem „Musenalmanachu“ pisaril, da Göthe ne zna nemški („dass Göthe kein deutsch verstehe“), ter to iz odlomkov Götheovih poezij dokazati se napenjal. Kakor se je takrat temu pamfletu nasproti reklo, „dass rohe Naturen auch die Wissenschaft nicht veredele“, tako veljá od objave v „Narodu“, da druzega ni, nego izraz strastne surovosti, po kateri nekateri hočejo kazati „slovensko inteligenco“. Nedostojno bi bilo več govoriti o tem literarnem bašibožukizmu!

— (*Imenik volilcev*) v dopolnenje mestnega odbora za leto 1878. leží pri magistratu za splošni pregled. Vsak za volitev vpravičeni ima pravico, zoper ta imenik, ako meni, da je kdo, ki nima volilne pravice, vpisan, ali kdo, ki ima pravico, izpuščen ali ne v pravi volitni razred vvrsten, reklamirati. Ta reklamacija mora do 28. svečana t. l. magistratu ustmeno ali pismeno izročena biti.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Ministerska kriza je začasno s tem končana, da ostanejo stari ministri, ker ta hip ni dobiti móž, ki bi hoteli prevzeti žalostno dedšino Auerspergovo; pozvani so tedaj prejšnji možje, naj do konca gonijo pogodbo z Magjari, katere pa se ni nadjati, ker trmasti Magjari ne za dlako ne odstopijo od svojih zahtev, Tiszi pa, ki je že sam pri Magjarih ob občno zaupanje, ne bode obveljalo, svoje rojake nakloniti na tako pot, da se dožene nova pogodba. Stranka Lonyayeva — Tiszi nasprotna — čedalje močnejša prihaja. „Avstrijske ministerske krize nimajo — piše dobro „Obzor“ — nikake važnosti, dokler se sučejo okoli ustavoverne stranke; samo takrat bi môglo biti novo ministerstvo važno, ako bi mu prišel Hohenwart na čêlo, al — za tako ministerstvo sedaj ni še izgleda.“ — Ona zmeda, kakor je bila dozdaj, ostane tedaj še nekoliko časa; kako se konča, sam Bog vé. Žalostno je, da smo v Avstriji jo tako daleč zavozili, da se govori o Schmerlingu, da pride na čêlo samo za to, ker je najhuji protivnik sedanjega dualizma, vsaj s centralizmom njegovim ne najde Avstrija rešitve.

— Vlada je zbornici poslancev izročila načrt nove postave za vkvartiranje vojakov, ki je bil v pretres in poročilo izročen posebnemu odseku, — predloga njena pa, naj se novih krajcarjev kuje za 500.000 gold., polkrajcarjev pa za 400.000 gold., je bila izročena budgetnemu odseku.

— Nove volitve za deželne zbore se utegnejo za toliko časa zakasniti, da ne bode ministerska kriza izmotana.

— Osnove za premirje Rusko-turškega boja so tedaj podpisane. Da so po volji Ruskemu narodu, temu sme veljati to v dokaz, da se je podpis premirja slovesno obhajal v Petrogradu z molitvami v cerkvah in streljanjem s topovi; mesto pa je bilo okinčano z zastavami in na večer razsvitljeno. — Rusija tudi odobruje Andrassyev predlog gledé konferencije; Gorčakov pravi, da skupna akcija Evrope bila je zmirom cilj postopanja Ruske vlade v interesu civilizacije in človečnosti ter je zato prvo ulogo ponudila najbolj interesiranima vladama Anglije in Rusije. Po takem Andrassy ni Rusiji nič novega predložil. Iz Berolina pa se telegrafuje, da je Rusija zadnje dni celó pozvala Avstrijo, naj posede Bosno in Hercegovino, da pa grof Andrassy je to ponudbo odbil. Se vé da, česar nočejo Magjari, tega ne sme grof Andrassy, prvi Magjar. Naj ne bode za tegadel žal Bosni in Hercegovini, ti boste bolje živeli samostalno, sami svoji gospodarji, kakor pod gospodstvom Magjarsko nemškim, čemur žive priče so Slovani v eni in drugi polovici monarhije. Sicer pa je v očigled tega res smešno kričanje Magjarskih časnikov, češ, da Rusija drega v interese Avstrijske! Je li to oškodovanje interesov Habsburške monarhije, ako se jej ponujate dve lepi deželi?

— Na čast 30letnega literarnega delovanja dr. J. Daničića je tukajšnje akademiško društvo „Zora“ s sodelovanjem „Slovenije“ privedilo slavnostno „besedo“, ki se je izvršila vrlo dobro.

Iz Zagreba. — Namesti „Agramer Presse“ izhaja zdaj tukaj „Kroatische Post“, a tudi njo je zasegla že dvakrat roka policije. — „Potovanje oko zemlje za 80 dana“ se predstavlja v narodnem kazališči s slikami Fričetovimi iz Ljubljane. — Akademično literarno društvo „Hrvatski dom“ je v skupščini 27. dne januarija izbral si za častne ude gospode: J. J. Strossmajera, biskupa Djakovaškega, J. Dobrilo, biskupa Tržaškega, Mih. Pavlinovića v Dalmaciji, Iv. Antunovića v Kaloči, G. Martića v Sarajevu in dr. J. Bleiweisa v Ljubljani. — Gosp. Val. Čičigoj, profesor na Oseški veliki gimnaziji in rodom Slovenec iz Solkana blizo Gorice, je 28. dne u. m. po dolgi bolezni v Oseku umrl.

Iz Rusko-Turškega bojišča. Golobice mirú, katerih so Turki, še bolj pa njihovi prijatelji želeli, so menda vendar enkrat priletele, v Odrinu (Drenopolji) so veliki knez Ruski in sultanovi poverjeniki podpisali osnove mirú in na to je nastopilo premirje med Rusi in Turki pod tem pogojem, da Turki prepusté Erzerum in vse podonavske trdnjave Rusom. To — se vé — ne pomeni še mirú, marveč pogoji mirú se imajo, kakor je slišati od več strani, sestaviti še le v konferenci, ki ima biti med Evropskimi oblastmi na Dunaji. Ta novica se nam pa neverjetna zdi, kajti Rusija si zdaj, ko jo vojska stane že toliko denarja in ljudi, in po sijajnih vspehih svojih ne bo dala diktirati pogojev mirú od drugih, ko sme po vsi pravici sama diktirati mir v glavnem mestu Turčije. — Premirje dozdaj velja le za Ruse in Rumunce, a ne za Srbe in Črnogorce, Srbi marveč pridno napredujejo, Belimarkovič je s svojim oddelkom zasedel brez vpora Kosovo polje, Horvatovič pa je že ob Prizrenu. Črnogorci so se obernili proti Škadru. — Tudi Rusi so bili kratko pred premirjem vzeli Burgas ob Črnem in Radosto ob Marmarskem morji. Na obeh krajih so jih celó mohamedanci radostni sprejeli kot odrešenike pred baši-bozuki, kateri so povsod uganjali strašne grozovitosti. — Grki, ki so toliko časa cincali, so zdaj tudi stopili resno na noge. Razglasili so Kreto za neodvisno od Turčije in poslali 12.000 mož čez mejo v Tesalijo. — Avstriji je neki Rusija ponudila, naj zasede Bosno in Hercegovino, pa Andrassy je to ponudbo odbil.

Listnica vredništva. Gosp. J. v Žal: Brez nevarnosti se smete podpisati, vsaj gré le na korist M. in K., ki so menda narodni možje.

Žitna cena

v Ljubljani 30. januarija 1878.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 9 fl. 75. banaška 11 fl. 18. — turšice 6 fl. 80. soršice 6 fl. 80. — rži 6 fl. 40. — ječmena 5 fl. 63. — prosa 7 fl. 3. — ajde 6 fl. 83. — ovsa 3 fl. 57. — Krompir 3 fl. 5 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.